

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 6 frt — kr.
 Negyedévre . . . 1 > 50 >
 Helyben naznoz noróva:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 > 50 >

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 11.

A fuzió.

Budapestről ma a következő sürgönyt vettük:

Horánszky beszámolója óta ismét fujdogál a fuzió szele. Klubbokban és magánbeszélgetésekben egyébről se folyik a szó, mint a fuzióról. Ahol Horánszky megjelenik, összesugnak az emberek:

— Itt van a miniszterjelölt.

Ellenben Apponyira sehol se teszik ezt a megjegyzést, ami érdekes signatúra a helyzetnek.

Mondják, hogy a nemzetipárt $\frac{9}{10}$ része Horánszky mellett foglal állást, de Apponyi nélkül még se akarnak bemenni a fuzióba. Már pedig Apponyinak sok feltevéle van.

Mondják azt is, hogy a kormánypárt ezt az időt s mostani hangulatot tartja legjobbnak a fuzióra. Tekintve azonban a nemzetipárt kényes helyzetét, maga fog módot találni a közeledésre, ami által Apponyi is meg lenne mozdítható.

S mondanak még sok mindenfélét, egyszóval ismét fujdogál a fuzió szele.

Ez a sürgöny sokat magyaráz meg abból, amit Horánszky s a nemzeti párt számos tagjának legutóbbi vedléséről beszélnek.

Mendemonda-e az vagy valóság? Ezt a közel jövő ki fogja deríteni.

Annyi azonban bizonyos, hogy a nem-

zeti párt a politikai erkölcsökről és saját multjáról a fuzionálás által oly bizonyítványt állítana ki, hogy a kormánypárti liberalismus öngyilkosságot követne el, ha a nemzeti párt főnemlített tagjával csak szóba is állana.

Elvárjuk azért a czáfolatot.

Ha ez elmarad, akkor az ország nevetni fog azokon, akik évtizedeken át szidták a kormánypártot, most pedig mégis beleolvadnának.

Mikor voltak őszinték s mikortévesztették meg választóikat.

Mindezeknél fogva várjuk a czáfolatot.

Zichy Nándor gróf.

Alig van alakja a magyar politikai közéletnek, a kinek neve annyira közszájon forogna, mint a legfiatalabb politikai párt vezéréjé — Zichy Nándor grófé. De alig is van és volt valaha a közügyekben aktív szerepet vivő egyén, aki gyakoribb és igazságtalanabb támadásnak lett volna kitéve, mint éppen ő. Nem rég közöltek a jobb irányu lapok egy érdekes statisztikát, a melyből megtudtuk, hogy a kormány hivatalos, fél és negyed hivatalos kitarított organumaiban hetenkint átlag kilenczven-száz cikk jelenik meg a néppárt ellen, a melyek rendszeren nem állanak egyébből, mint Zichy Nándor pizkolásából. Elmondatik ezekben rendszeren »bigottnak, ultramontánnak, klerikálisnak,

reakzionáriusnak, aulikusnak, kozmopolitának» és más itt nem regisztrálható jelzőkkel illetetik, de melyeknek elmaradhatatlan tenorja az, hogy Zichy Nándor egy »fanatikus hazaáruló.«

Ritkán van rá eset, hogy ezek a válogatott epithetonok, melyekkel a keresztény Magyarországnak ezt a nagy agitátorát megtisztelik, helybeli lapársainkból is csak elvéve is elmaradnának. A folyó héten is meghozta már mindkettő a megrendelt cikket, az egyik plane annak az egyének tollából, a kitől legkevésbé vártuk.

Zichy Nándor gróf, a ki azt az elvet vallja, hogy bizonyos állatnak az ugatása és egymásiknak ordítása nem hallatszik menyországba, és mi, a kik tudjuk, hogy ezek a referádákat serdülő uj honpolgárkák írják, — könnyen napirendre térnénk e felett a tendenciozus hajsza felett; de mivel nyilván való, hogy ennek célja nem más, mint a közvélemény megtévesztése, mint a közjó egyik organuma helyénvalónak látjuk foglalkozni vele: hogy ki az a Zichy Nándor és csakugyan olyan szennyes karakter-e az, mint a milyennek elhíletni akarják.

Zichy Nándor az országnak egyik legvagyonosabb mágnása, a ki éppen ezen anyagi pozíciójánál fogva megtehetné, hogy fürdőzéssel, vadászattal, lófuttatással és más főuri passióval töltsse el az életét. S e helyett mit tesz? Mint a keresztény hitnek egy vándorapostola hetvenéves aggkora dacára a Lajtától az Al-Dunáig bejárjatelviz idején úgy, mint

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Lakadalmi leány bucsuztató a Székelyföld egyik havasán.

— Adalék a székely népéletből. —

Irta: MARINÓ.

— Becsületes, méltó, jeles gyülekezet. Férfi, s asszony rendből álló felekezet. — Kiket a szeretet idekötöleztet, — Halljátok meg, kérlek, hadd szóljak veletek.

— Most a hegedűknek álljon meg a zenéje, — S a sarkantyuknak is álljon meg pengéje, — Mert bucsuzásimnak most leszen kezdése, — Legyünk csendességben, mig leszen végzése. —

— Utolsó lépcsőin állván itt létemnek, — Felnyitom tárházát bucsuzó szívemnek, — Szólasra indítom kerekét nyelvemnek, — És szentsegez nevét kérem az Istennek. —

— Hála legyen neked egeknek Királya! — A ki felvirasztál e mai szent napra, — S gondot is viseltél reánk, mindnyájunkra, — Segélj, rea kérlek, most bucsuzásimra! —

— Adámot az Isten mikoron teremté, — Hogy egyedül éljen, éppen nem kedvelé, — Hanem Éva asszonyt csoda képpen szerzé, — Kivel akarattját az Istennek tevé. —

— Istennek törvénye szoroson kívánja, — Hogy ember életét Istennek ajánlja; S aki kedves pártját magának választja, — Kivel Isten házát töltsé, szaporítsa. —

— Mely törvények szerint én állapotomat

Képzéjétek lenni mostani soromat, — Én már megtaláltam régen várt társamat, — Kit tet-szésem szerint Isten kimutata. —

— Látjátok szívemet a nagy keserűség, — Nyelvemet gátolja szívbéli epedség; — Betölti szívemet komoly kedvetlenség, — Bánat, keserűség, nincsen abban kétség. —

— De, hogy háladatlan hozzátok ne legyek, Kik mind ez óráig engem neveltetek, — Az isteni jóra gyakran intettetek, — Halljátok meg kérlek, hadd szóljak veletek! —

— Első szóm fordítom én édes apámhoz, Engemet nevelő, kedves, jó dajkámhoz, — Gyenge életemnek nagy táplálójához, — S minden lépésemben jóra oktatómhoz, — Kitől az életem, vettem Isten után. —

— Sokszor megbántottam, szavát nem fogadtam, — Ki engem hordozott atyai jobb karján, — Nevelt izzadással szok szép idő folytán, — Gyarló vétkeimről bocsánatot várok, — Most elválásomban minden jót kívánok, — Istentől szent áldást házadra ohajtok. —

— Elhagyni jó atyám, szíveimből sajnálak, — Atyai jóvoltod, nincs mód, hogy emlitem, — Elengedőképen, hogy megköszönhessem, — Nem engedi eztet gyenge tehetségem, — Nagy sirásra fordul eddigi jó kedvem. —

— Minden jóvoltodat Isten megfizesse, — Ugy világoskodjék e földön életben, — Hogy koronát vehess jövőndő életben! —

— Másodszor fordulok hozzád szülő anyám, — Aki voltál nekem édes, kedves dajkám, — Ki kilencz hónapig méhedben hordoztál, — Aztán fájdalommal e világra hoztál. —

— Anyai emlődől kegyesen tápláltál, —

Igy nagy kegyességgel e világra hoztál; — Mégis gyarlóságból sokszor bántottalak, — Engedetlenséggel szomorítottalak. —

— Megbocsáss jó anyám, mert én most itthagylak, — Nincsen itt lakásom, többé nem busitlak.

— Az édes megnyugvás, boldogság naponta — Legyen életednek végörző anyala! —

— Ne láss itt e földön bút, nyomoruságot, — Hanem csak örömet, s tiszta boldogságot, — Sok édes álmodat, erődöt szaggattad, — Hídegtől, melegtől testem oltalmaztad. —

— Mint a madár fiát, engem úgy ápoltál, — S ily ápolás után szárnyinkra bocsáttál, — Anyai jóvoltod Isten megfizesse, — Jöjjön el lelkedért a szentek serege, — Mennyiben lakhelyedet azonnal készitse, — Örvendezz végnélkül örök dicsőségben! —

— Megbocsáss nagyanyám, ha ellened vétettem, — S a te hü szívedet megkeserítettem; — Te karjaid között sokszor hordozgattál, — Mint ép édesanyám, mindig úgy ápoltál. —

— Többet is szólanék, de én már nem tudok, — A szívem elszorult, ajakam nem mozdul; — Adjon Isten sok jót e földi életben, — Örvendő öregkort az egész életben!

— Szálljon reá Égből az Isten áldása, — Mint a termő földre Ég harmatozása, — Végre Isten legyen veled azt kívánom, — És bucsuzásimat ezzel le is zárom. —

— Kedves testvéreim az Istent féljétek! — Édes szülőinket hiven becsüljétek, — Szeretet, békesség lakozzék veletek, — Hogy Isten áldását méltán vehessétek! —

— Siralmas, úgy érzem, töletek megvál-

a nyári kánikulában ezt a keresztény alapról letért országot és úgy toborozza maga köré a keresztény elveket a társadalmi és politikai életben is érvényesíteni akarók taborát, mely ma még kicsi, de velünk az Isten s azért miénk a jövő! Ezért szennyes tán Zichy Nándor karaktere?! . . .

Zichy Nándor egy olyan zseniális ész és politikai kapacitás, hogy ha a divatos u. n. liberális áramlattal uszott volna, már az óta a közügyek terén a legmagasabb államférfiúi méltóságra is bizvas eljutott volna. De ő azt az elvet valotta, hogy »a divatos áramlattal uszni nem virtus, de a rosznak felismert áramlat ellenében a társadalom legszentebb javaiért kitartóan küzdeni kell egészen a végső leheletig.« És ezért szennyes Zichy Nándor karaktere?! . . . A törekvés a konzervatív elvek alapján boldogítani a hazát, éppen úgy lehet Zichy Nándornak szent meggyőződése, mint a hogy a liberáliskodás a mai szabadelvűek legtöbbszörének nem meggyőződése, hanem kenyér keresete; és ha már most ebből az elveiből a hatalom káprázató fényéért engedni nem akar, akkor és azért nő karaktertelen! Igen az újabb közéleti erkölcsstan alapelvei szerint, a mely a következetességet és meggyőződést jellemtelenségnek, ellenben az alkalmazkodást, az évtizeden átvallot és popagált elveknek szegre akasztását politikai képességnek és jellemnek minősíti az, — de az ilyen morált a mi gyomrunk nem veszi ám be!

Zichy Nándor gróf az aranygyapjasrendnek a vitéze, a mely tudvalevőleg az egész Ausztria-Magyarországban a legnagyobb dekoráció. Az a rendjel ez, a melyet a legérdemesebbek s azok is csak nagy ritkán kapnak meg. Ő Felsége erre a rendre méltónak találta Zichy Nándort, nyilván azért, mert »fanatikus hazaáruló?!« . . .

Zichy Nándor a néppártnak agilis

nom — Ezen jámbor háztól utraindulásom, — Bánatos, úgy érzem az én bucsuzásom, — Hogy Isten szerezte, azt én jól tudom. —

— Ha volt valamiben tőlem bántódástok, — Azokért tőletek bocsánatot várok, — Istentől adatni minden jót kívánok, — A magas Egekben legyen koronátok! . . .

— Hozzátok fordnok szűz leány barátim, — A kikkel voltanak gyakran nyájasságim, — Megvallom, hogy voltak nyájas multságim, — De immár elmúltak ezen barátságim. —

— Páris szőlő hegyén felnőtt szép virágok! — Jerichó mezején kinyílt rózsaszálak, — Libánus erdején felnőtt szép galambok, — Nácsilinus színben öltözött aranyok; —

— Szűz leány barátim! akik azok vagytok, — A társaságomban jól virágozzatok, — Kerüljön titeket a szomorú átok, A magas Egekben legyen koronátok! —

— Egész gyülekezet, aki ide jöttél! — A mai szent napra tiszteletet tettél, — Jutalmatok legyen Mennyben az Istennél, — Áldjon meg titeket, a ki oda fenn él! . . .

— A tenger vizének valamennyi cseppje, — S annak környékében számtalan fővénye, — Égen mennyi csillag, s annak fényessége, — Annyi jót szállítson Isten fejetekre! . . .

— Csekély beszédemet én már elveztem, — Végy kezédhez kérlek, engem édes férjem, — Repits engem oda, hol az én Istenem — Szentelje meg veled örök életemet!

(Mindez a mennyasszony helyett az ugynevezett lakodalmi bucsuzató mondja el, s mikor az utolsó szót is elszónokolja, rávágja a nász néppel: É L J E N !)

és fáradhatatlan vezére. Ennek az új pártnak fiatal volta dacára, úgy véljük, nem nagyitunk, ha azt mondjuk, hogy van máris egy párszáz ezer hive széles e hazában. Köztük első sorban a hagyományos hazafiságáról híres magyar katolikus papság. Igen, de a kormány sajtóközegei szerint ennek a pártnak a feje, Zichy Nándor egy »aulikus ultramontán« és így nyilván az egész párt is az? Ennélfogva ennek az ünneplő hazának külső és bevallott annyi belső ellenségén kívül van még egy pár száz ezer hazaáruló polgára, de a kik csak az ellentábor szemében azok, mert sokkal jobban szeretik ezt a darab földet, mint ők és a hazaszeretettől nem fogadnak el leczkét azoktól, a kik nem a vérükön szerezték ezt a hazát.

Zichy Nándor gróf, mint Jókai Mórnak a »Nemzetben« közzétett cikkéből megtudjuk, a haza leggyászosabb napjaiban, az elnyomatás idején, állást foglalt a magyar nemzet jogai és igazsáért. Rámutatott arra, hogy az összmonarchia eszméje egy keresztülvihetetlen idea, amelynek forszírozása keményen meg fogja magát bosszulni Ausztrián. És a tények őt igazolták! A »Hon«-ban írt közleményeért, a mely ezekkel az emlékezetes szavakkal végződött:

»A leigázott nemzetek Isteneit Rómába vitték, azok polgárait a római polgárok jogaival megadományozták; de azért mégsem lettek azok rómaiakká.«

A Schmerling-uralom egy évi várfogságra ítélte Jókaival a lap felelős szerkesztőjével együtt; és minden esetre az idők jele, hogy egy ilyen embernek, a ki annyi anyagi és erkölcsi áldozatot hozott hazájáért, éppen akkor, midőn a honfiu kéz bilincseket csörgetett, ma azoktól a kiskoru zsidógyerekektől kell a hazafiságból oktatást hallgatnia, a kik Pesten magyarok, Berlinben németek, Párisban francziák és miként fáraó népe mindenütt a többség nemzetiségéhez alkalmazkodnak, de azok faji jellegét magokra nem öltik, — mindenütt megmaradnak zsidóknak.

Igen! Ma a szabadelvű klikk tábor kiátkozza Zichy Nándort és »fanatikus hazaárulóknak« hirdeti, de az elfogulatlan utókor, a melynek ítéletét nem fogja meghamisítani az érdek és abrakos-tarisznya, korunk legnagyobb karakterét, legzseniálisabb államférfiját fogja tisztelni a nemes grófban.

Föl a kereszt védelmére!

Egy kalocsai hölgy azon botrány alkalmából, hogy Ós-Budavárban meghurczolták a szerzetes ruhába bujtatott zsidók a Megváltás szent jelét, a következő fölhívást intézi a keresztény nőkhöz Magyarországon:

A magyar nőkhöz!

Ti, csendes otthonotokban, elfoglalva családi körötök szentélyében, tudjátok-e, mi történik hazánk szívében, Budapesten? Tudjátok-e, mily undok férgek pusztítanak benne, aláásva hazánk mindenkor oly nagyon féltett kincsét, szemefényét, a magyarok hírnevét, becsületét? Ós-Budavára nem állott roszhírű házából, mint a hogy most Budapesten a kiállításán összeült utánzata szennyezi! Megtűrheti-e ezt az önértetes, büszke magyar, hogy így csufolják, arezába undokul köpjön az az undok fajzat, mely

benne tanyát ütött? Szégyenlem, szégyenlem, hazám fiai, hogy ezt némán nézitek! Magyarok vagytok-e még? Ha magyarok vagytok, hogy tűrhetitek ezt? S hitetek, ősi hitetek meg van még? Ha igen, úgy összeszorított ököllel, némán, de szívfacsaródba nézhetitek e gyalázatot, a mi most újabban ott történt. Oh magyar nők, mily siralmas ez! Hitünket alávaló módon megint guny tárgyává tették. Ós-Budavárának csufolt, szennyes helyen körmenetet rendeztek éjjel és hiányos öltözötű nők csoportja közt papoknak öltözött zsidók s köztük egy hitünk szent jelvényét, megváltásunk drága jelét, a keresztet vitte piszkos kezei között.

Igy megváltónkat Jeruzsálemben, midőn értünk halni vitték, sem gyalázták meg. S most drága hazánk szívében, a fővárosban cselekszenek ilyent! Ők meggyaláztak bennünket is. Nem hiszem, hogy volna magyar nő, a főrangtól kezdve a szegény napszámos nőig, kit ez mélyen ne sebezne, vérig nem sértene. Tiszteletünk tárgyát, a feszületet, a melyet napjában többször hódolattal esőkolunk meg, kigunyolták. Magyar nők nem szüntettek meg lenni, él bennetek az ősi hit, de él bennetek az ősi erény is, a melynél fogva a magyar nő oly kimagaslóan állott, mit a történelem is fényesen bizonyít. Ne hagyjátok e meggyalázást némán elmúlni, a mi ugyanegy volna a helyesléssel.

Elégtételt követeljétek, úgy szintén a Goldstein Számi-naptárban elkövetett sértésért is. Tegyetek lépést az illetékes helyen. A helybeli nemes nők meg is teszik ezt. Az »Alkotmány« szerkesztőségében, aki teheti személyesen, a ki nem, az küldje be nevét s lépjen a tiltakozók sorába. Az ország minden részéből minél számosabban. Engeszteljétek meg még buzgó imáinkkal is az Istent s kérjük, hogy a megérdemelt csapásokat szüntesse meg, mert féltő a hatalmas Isten kezébe esni. Már mint igaz magyar nőknek kötelességtek szegény hazátokat védeni a veszélyek ellen. Oh tegyétek ezt s kérjétek erre férjeteiket, atyátokat s minden hozzátok tartozókat. Isten velünk! Egy magyar nő.

Ez esetre vonatkozólag még a következő jelentik:

Igen kellemetlen ügye támadt a fővárosi szegény gyermekert egyletnek abból az ünnepélyből, melyet szeptember 3-án Ós-Budavárban rendeztek az egyesület javára. Az egyfórintos és hatvankrajczáros jegyek bőven jövedelmeztek a valóban nemes czélú egyesületnek, a mely csakugyan sok szegény szülő könyeit szarítja fel és enyhíti nehéz gondját.

Az ünnepély maga sikerült, de itt is megtörtént az, a mi igen sok hasonló jótékony mulatságnak immár nem szokatlan, avatatlans és könnyelmű kezekre bízta a rendezést és így ennek az egyletnek multságán olyan incidens történt, a mi súlyos megítélés alá esik s alig lesznek tőle elválaszthatók a komoly következmények. Rendeztek ugyanis egy körmenetet, a melylyel az idő allegoriáját akarták bemutatni. Hogy, hogy nem, készakarva-e, vagy véletlenségből ebbe a közmenetbe a Feld-féle arénából szerződött rendezők szerepeltettek szerzetes kosztümöket és ezeket keresztrel a kezökben vonultatták fel, a mi nagy reszenszust keltett a Teréz- és Erzsébetvárosból kikerült ama közönségnél is, amely a vallási jelvényeknek ilyen karnevalszerű menetben való szerepeltetését műveltségénél fogva nem szívesen látja. De határozottan rosz néven vették ezt a komédiázást maguk az egylet élén állók, a kik között számosan vannak a főváros előkelő köreiből. Küiönösen bántja ez az oktalan komédia a főpapságnak több jótékony tagját, kik az egyesület által kitűzött jótékony cél érdekében elfogadták a tiszteletbeli tagságot és tetemes adományokkal járultak az egylet tőkéjének az emeléséhez.

Az egyesület a fővárostól pedig telekadományt s többször jelentékeny segílyt kapott, a mi erkölcsileg legalább kötelez arra, hogy az egylet czége alatt ilyen botrányok ne történjenek.

Hanem a botrány, az meg volt s most már az egyesület vezetőinek arról kellett gondoskodni, nehogy annak a hatása alatt funkcionáriusok, tiszteleti tagok, az előkelő tár-

saság egyéniségei, sőt maga az elnöklő Bisc-hitz Dávidné is visszavonuljanak az egylettől.

Ennek a módját most az egyesületben úgy tervezik, hogy maga az egyesület igazgatósága tesz fenytő feljelentést az ünnepélyen történt vallásháborítás miatt, kérvén a megbüntetését azoknak, a kik a keresztet persiflálták. Így tehát az egész kellemetlen ügy a Feld-aréna geniális embereinek a nyakába szakad s így számolnak le majd az igazságszolgáltatással a kereszt megcsufolásaért.

A mint halljuk, a fenytő feljelentést maga az elnök, dr. Grosz Sándor rendőrségi orvos, fővárosi törvényhatósági bizottsági tag tette meg, a ki ezzel a királyi pár ezüst menyegzője alkalmából alapított egyesületre nézve lehetővé akarja tenni, hogy tovább is a közönség rokonszenve és támogatása mellett folytassa munkáját.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Molnár Antal, Schöber Ernő, Lakatos Miklós.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, miniszterelnök, Erdély Sándor.

Elnök: délelőtt 10 órakor nyitja meg az ülést.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: Bemutatja a közös függő adósságok kezelési költségeiről szóló jelentést.

Tárgyalás és jelentéstétel végett kiadják a pénzügyi bizottságnak.

Következik a napirend:

a bűnvádi perrendtartásról

szóló törvényjavaslat.

Szalay Károly: Pártolja Visontai Somának a 141. §-hoz tegnap beadott módosítását.

Erdély Sándor, igazságügyminiszter: A szakasz változatlan elfogadását kéri.

Polónyi Géza a maga módosítását visszavonja.

A Ház a szakaszt változatlanul fogadja el.

A 145. §-nál:

Chorin Ferencz, előadó: Az igazságügyi bizottság részéről módosítást ajánl.

A Ház a szakaszt a módosítással fogadja el.

A 193. §-nál:

Mérey Lajos: Stílus módosítást ajánl.

A Ház elfogadja.

A 222. §-nál:

Polónyi Géza: Módosítást ad be, hogy a bíróság megvonhassa az esküt az olyan tanutól, aki »nyeréskedő szándékból elkövetett vétség vagy büntetés miatt vagy az ily büncselekmény miatt reá rótt szabadságbüntetést még nem állotta ki« helyett ez tétessék: »aki nyeréskedő szándékból elkövetett vétség vagy büntetés miatt elítéltetett.«

Erdély Sándor, igazságügyminiszter: Hozzájárul a módosításhoz.

A Ház a szakaszt *Polónyi* módosításával fogadja el.

A 250. §-nál:

Polónyi Géza: Javasolja, hogy az eredeti okiratra ne legyen szabad magyarázó jegyzeteket írni.

Erdély Sándor, igazságügyminiszter: Amit *Polónyi* javasol, az az ügyviteli szabályokhoz tartozik s az ügyviteli szabályok keretében erre nézve intézkedni fog.

Polónyi Géza: A miniszter kijelentése után módosítását visszavonja.

A 258. §-nál:

Polónyi Géza: Módosítást nyújt be, hogy a letartóztatott vádlott felebbezése soron kívül terjesztessék föl, figyelem nélkül a többi terhelt jogorvoslatára.

Plósz Sándor, államtitkár: Megjegyzi, hogy ez a módosítás nem helyén való ennél a szakasznál.

Polónyi Géza: Módosítását visszavonja.

A Ház a szakaszt változatlanul elfogadja.

A 282. §-nál:

Vörös János: Azt óhajtja, hogy a jogorvoslatot illetőleg a terheltnek egyenlő joga legyen az ügyészszel, miért is javasolja, hogy a szakasz második bekezdése hagyassék el.

Chorin Ferencz, előadó: A módosítás ellen szól.

A Ház a szakaszt elfogadja, a módosítást mellőzi.

A 285. §-nál:

Mérey Lajos: Módosítást ad be, hogy a fő-tárgyalás elnöke, ha a vádlottnak nincs védője, védőt rendelni köteles legyen.

Chorin Ferencz, előadó: Hozzájárul a módosításhoz.

Erdély Sándor, igazságügyminiszter: Az eredeti szöveg elfogadását kéri.

A ház ez értelemben határoz.

A 293. §-nál

Polónyi Géza, a 296-nál *Mérey* Lajos stílus módosítást ajánl.

A Ház mindkettőt elfogadja.

A 297. §-nál

Mérey Lajos: két módosítást javasol.

Erdély Sándor igazságügyminiszter: A módosításokat nem fogadja el.

A ház az eredeti szöveget fogadja el.

A 301. §-hoz

Mérey Lajos módosítást ajánl.

A Ház az eredeti szöveget fogadja el.

A 304. §-nál

Mérey Lajos: Módosítást ad be, hogy a vádlottakat többi, még ki nem hallgatott vádlottak távollétében hallgassák ki, de a már kihallgatott vádlottak jelen lehessenek.

Polónyi Géza: Ellenzi a módosítást és stílus módosítást nyújt be.

A Ház a szakaszt *Polónyi* stílus módosításával fogadja el, *Mérey* módosítását mellőzi.

Elnök az ülést 5 perczre felfüggeszti.

(Szünet után.)

A 313. §-nál

Polónyi Géza: Három stílus módosítást ajánl.

Erdély Sándor, igazságügyminiszter: Egy módosítást elfogad, a többi nem.

A Ház ily értelemben határoz.

A 321. §-nál

Mérey Lajos: Módosítást nyújt be, hogy akkor, ha a bíróság ítélethozatal végett a tárgyalási teremből más helyiségbe vonul, a vádlott a tárgyalási teremben maradjon s csak akkor távolíttassék el, ha a bíróság a tárgyalási teremben tanácskozik.

Erdély Sándor, igazságügyi miniszter: Ellenzi a módosítást.

A Ház az eredeti szöveget fogadja el.

Több szakasz változatlan elfogadása után az ülés véget ért.

Zichy Nándor „közcsendháborítása“.

A Nemzet-ből lenyomtatottuk mi is Jókai Mór visszaemlékezését, a mely a visszaemlékezések méla humorával beszélte el *Zichy* Nándor gróf egy régi cikkelyének a történetét. A ki elolvasta a visszaemlékezést, bizonyára megkívánta utána a »Hon« inkriminált cikkelyét is, a mely irójával együtt a szerkesztőt is fogságba juttatta. Ezt a természetes kíváncsiságot akarta most kielégíteni a B. H.-p, a mikor kikutatta a nemzeti muzeum könyvtárból a *Zichy* Nándor gróf híres cikkelyét, a melyről nem is oly nehéz elhinni, hogy azokban a szomorú napokban megháborította az országnak néma, fájdalmas csöndjét. A haditörvényszék tudvalevőleg közcsendháborításnak kvalifikálta s elítélte érte *Zichy* Nándort és *Jókai* Mórt egy esztendői börtönre és nemességük elvesztésére. A Hon első népfolyamának 1863. február 7-én kiadott 30. számában jelent meg ez a veszedelmes cikkely s így hangzott szóról-szóra:

Alapkérdéseink.

Jelen helyzetünk karakterisztikája a bizonytalanság. Mi ezáltal el nem veszhetünk; de mit sem nyerünk. El nem veszhetünk, mivel azok az alapföltételek, melyeken meggyőződésünk épült, lényegesen nem módosulhatnak, nem nyerhetünk, mivel passzivitásunk alatt minden tesped, minden egyoldalulag, sőt ellenséges irányban intéztetik.

Mi az, a mit egyrészt tőlünk követelnek? Az a birodalmi egység, a reálunió, a közös ügyek közös intézése. Mi az, a mit mi köve-

telni kénytelenítettünk? Magyar közjogi létünk elismerése és föntartása, alkotmányos függetlenségünk és önkormányzatunk, az uralkodó személyében való egység, a perszonális unió.

E különemű követelések férkezellenek: az abszolutizmus tehát csak koncessziók által lesz fölváltható. A koncessziók azonban részünkről lehetetlenek; másfelől kell tehát bekövetkezniük. Hogy ez mielőbb történjék, kölcsönös érdekünk.

Azt kell tehát tudnunk, miképp érhetjük el ezeket a koncessziókat. Kétrendbeli hatás idézheti elő azokat. A személyes befolyás, melylyel helyzetünkkel fogva kevesen bírnak, s a közvélemény, melynek minél határozottabban kell nyilvánulnia. — Ezzel egyenes ellentétben áll ama végnélküli színlelés, mely folyton állszinben tünteti föl a valót s elvégre csak keserűbb csalódást idézhet elő.

Megengedem, hogy egyesek helyzetünket megúván, tranzakciót kívánjak: ők azonban föltevéseikben csalódnak, kározt, sőt lehetetlent óhajtanak.

Ha csupán jogi elvek, törvények és a multak emléke állanának a transactio utját, formaszereinek nevezhetnők nehézségeit: megadatván egyfelől a forma, biztosíthatnók másfelől a dolog lényegét és ekként már rég ki is egyezkedtünk volna. Ez esetben inkább a dinasztia érdeke követelné a formák sérthetlenségét, mint saját nemzeti érdekünk. A jogfolytonosság a dinasztia jogait biztosítja, miglen nekünk csak annyit ér, a mennyi benne a realitás. Mi közjogunk által állami létünket kívánjuk biztosíthatni. Állami létünkhöz pedig szeghetlen hűséggel ragaszkodunk; mivel egyedül ez által fejleszthetjük legszentebb érdekeinket, azzal együtt jövőnket kockáztatjuk. Valamint minden egyéb állam, ugy a miénk is, egység és függetlenség nélkül fenn nem állhat. Ezeket a pragmatika sanctióból eredő tetteles kapcsolat mellett, csak a perszonális unió és törvényeink által biztosított alkotmányos önkormányzat tarthatja fenn részünkre. A ki a perszonális unio helyébe real-uniot állít, a ki alkotmányos függetlenségünk és önkormányzatunk megsemmisíti, az magát a pragmatika sanctiót támadja, állami létünk alapját ingatja meg és soha ki nem engesztelhető antagonizmust létesít.

Eme meggyőződéseim alaptételei:

hogy csakis magyar állami létünk elégítheti ki igényeinket, hogy más mint personal unio közöttünk és a többi osztrák tartományok közt fenn nem állhat;

hogy e perszonális unio egyedüli mellőzhetlen föltétele; alkotmányos önkormányzatunk épsége.

Minket az osztrák örökös tartományok törvényhozása és kormánya soha ki nem elégíthet.

A német örökös tartományok, a német szövetség és kivált a német művelődés kulminációja felé gravitalnak; mi ez uton nem járhatunk, mi saját művelődési iránynyal bírnak.

Mások az ő és mások a mi anyagi létünk alapjai és fejlődési tehetségei.

Más fejlődési fokon állanak minden irányban ama tartományok: akár anyagi létünk állapotát tekintjük.

Mindezekből különböző intézmények és közjogi kötelek eredtek már eddig is, melyek éppen mivel a viszonyok természetének megfelelők, meg nem semmisíthetők és jövőre is még csak határozottabban kifejtendők.

Névszerint fölemlítjük, hogy a német örökös tartományok jogérvényes kötelek folytán a német szövetségtől már is politikailag függők; képviseleti rendszerök, kormányzatuk, közigazgatásuk, hadszervezésük, honvédelmök, financiaiális vám és ezek folytán közlekedési és adóztatási rendszerök a német szövetségnek le vannak kötve.

A német szövetség ezen tényleges viszonyon kívül nemzetiségi, történelmi és célszerűségi tekintetből, eme kapcsolatot mindinkább eleveníteni és szorosabbra fűzni törekszik. Ez az osztrák és nem osztrák német ajku népek törekvése, a kormány politikailag bevallott szándéka.

Mi tehát nem oly szabad, független és önálló tartományokkal fűzőnk egybe érdekeinket, a melyek hatalmában álana velünk számolni,

közös érdekeinket kiegyeztetni és központosítani. Ők alakilag és alapilag már is másfelé vannak lekötve.

De különben is, mások az ő, mások a mi anyagi létünk alapjai és fejlődés lehetőségei.

Ők eldarabolt birtokkal, egymást ellensúlyozó mezei és műiparral és bel- és külföldi szükségüket közvetítő kereskedéssel bírnak. A mi birtokviszonyaink rendezetlenek és a menyiben rendezettek, egymásközt aránytalanok. Mi e részben roppant átalakulásnak nézünk elébe. Mi nyersterményeink kivitele, saját műiparaink, kereskedésünk fölélesztése körül fáradozunk. Nekünk e részben egészen más finandális és kommercialis politikával kell birkunk. Adóztatási és hadszervezési rendszerünk nem lehet ugyanaz. Mások ama érdekek, amelyek ő náluk és mások azok, melyek minálunk kiváló figyelmet és kiméletet igényelnek. Ők közigazgatási létük bizonyos egyensúlyánál fogva, a termelést, fogyasztást ér kereskedést egyaránt terhelhetik. Mi ezután iparunkat és kereskedésünket elfojván, termelésünket magát is tespedzenők. Ők a hadszervezésben más védelmi rendszert követhetnek; ők az ujonczozás körül más életviszonyokat tartanak szem előtt, mint mi.

Mi alkotmányos önkormányzati szokásokkal, gyakorlattal és intézményekkel bírnak, helyes törvényeink vannak, melyeket mellőznünk nem lehet. Ezek és viszonyaink helyes méltánylása alapján épülhet egyedül ama közigazgatási és igazságszolgáltatási rendszer, mely viszonyainknak és civilizáció igényeinek egyaránt megfelelhet.

Más tehát a kiindulási pont, az eszközök, mások a célok mindezekben.

Ezek mellőzése miatt lett leginkább gyűlöletessé az abszolút rendszer; ezek miatt lett az egyszersmind lehetetlenné és oly költségessé, miszerint azt elviselni nem lehetett.

Ha már az abszolút hatalom, a statusbölcsesség és az egyéni képesség ily különböző viszonyokat egyenkint méltányolna, valóságunknak megfelelőleg kormányozni alig képes; miként várhatnók, hogy egy és ugyanaz a parlament, egy és ugyanez a kormány, azzal a bölcseséggel, azzal a higgadsággal, azzal a tapasztalattal bírjon, hogy mindezekben különböző elvek szerint és az eltérő érdekek és jogos igények sérelme nélkül járjon el.

Eme helyzet az egységes parlamentáris kormány alapföltételeiben szűkölködik. Hisz az egységes konstitucionalizmus az abszolutizmusnál egyebet nem várhatnak; mivel igényeinket ez uton alkotmányosan kifejtünk és érvényesítenünk nem lehetne.

A personális unió folytonos frigyek és a jó és balesetek egész láncolatát vonta maga után, melyek érdekeinket sok részben egyesítik s a közösen elintézendő ügyek számát és jelentőségét nevelék. Ezekhez járul az a zavar, melyet a legközelebbi abszolút rendszer ügyeinkben előidéze. Egyrészt tehát közöttünk nagyobb számu és jelentékenyebb a kölcsönös érdekek ugyanazonossága; másrészt az uralkodó egysége és a gyakorlat szokottsága ezer érdekek folytonos egyetértésben eszközözendő intézést követeli.

Mi egész egyszerűséggel ismertük, sőt törvényeinkben világosan ki is mondtuk, hogy vannak közös ügyeink; ki is jelöltük ezek intézése módját. Eppen negyvennyolczadiki törvényhozásunknak jutott ez a feladat, mivel épen az formulázta a felelőség elvét közigazgatásunkban és ez által tisztább, határozottabb, a kor igényeinek megfelelőbb rendszert hozván a közérdek kezelésébe, a birodalom egyéb érdekei sem maradhattak érintetlenül.

Nem is látunk eme közös ügyek mikénti intézésében nehézséget, ha abban nem keresünk a válónál, ugyanis a törvényhozás és a közigazgatás egységét a birodalomban, avagy magyar állami létünk egybeolvasztását.

Elvileg csak azon fordul meg a kérdés, vajjon az állami egységet implicáljuk-e vagy sem, anyagilag, vajjon a közösügyek közös törvényhozás, vagy közigazgatás által intézendők-e vagy nem?

Midőn tehát jelenleg a közösügyek egész elmélete feszegettetik, azoknak szinleg oly fontosságot tulajdonítanak, a melylyel természetöknél fogva nem bírhatnak; valóban pedig a

magyar állam függetlensége s a pragmatica sanctio alapelvei kijátszatnának.

Ugyanis bármily finom dialektikával éljünk, és bármennyire simogassuk is a kérdést, valahányszor azt tartjuk, hogy a törvényszabás és kezelés egysége, szükséges elvben elismerendő, vagy tetteleg valamely közös kormányzati és igazgatási hatóság szervezendő, — tul megyünk a personális unió és a birtoklás egysége helyébe kormányzás egységét állítjuk.

Az ami az érintkezések folytonossága, a közös érdekek és ügyek hatalma s a kormány gyakori kísérletei dacára sem engedte magyar állami függetlenségünket megsemmisítenni, az alkotmányos önkormányzatunkat. A mi pedig alkotmányos jogunkat oly körülmények között és oly időben is megóvta, melyek közt más nemzetek alkotmánya elenyészett; kiválólag ama szoros kapcsolatban lehet, mely minálunk kivált, a dinasztia s a nemzet érdekét az alkotmányosság elvében egyesíti.

Valamint máshol, ugy nálunk is megkísérelte a hatalom az alkotmányos jog elnyomását. Valahányszor azonban súlyos körülmények kerekedtek, s a hatalom alapjai megpróbáltatottak; az alkotmányosság visszaállítása szükségessé vált. Minálunk ugyanis az állami lét egyedüli öre az alkotmány, mindama kötelekek, melyekkel állami létünkhez ragaszkodunk. Egyszersmind alkotmányunk kölékei. Alkotmányos jogunkon kívül nemzeti pártot nem találhatunk.

A nemzetiségi eszme azonban, nemcsak közöttünk, hanem minden államban, nemcsak jelenleg, hanem minden időben magasabban áll az alkotmányosság eszméjénél. Láttunk hatalmas államokat, viruló polgárosodást: alkotmányosan biztosított joggyakorlat nélkül; de alkotmányt nemzet és haza nélkül nem képzelhetünk. A leigázott nemzetek isteneit Rómába vitték, azok polgárait a római polgárok jogival megadómányozták; de azért még sem lettek azok rómaiakká.

Zichy Nándor gróf. ¶

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Szept. 16. Megyei évnegyedes közgyűlés. Október 13., 4., Lóverseny a nagyváradi gyepen.

* **Király ő Felsége**, mint Bécsből telegrafalják, budapesti tartózkodása valószínűleg 14 napra terjed. 24-én érkezik Nagykanizsáról Budapestre, honnan 1 napi tartózkodás után Orsovára utazik. A vaskapu megnyitása után 10—12 napig marad Budapesten, s csak jövő hó közepe felé tér Bécsbe vissza. Mint Bukarestből telegrafalják, Károly király a ragatzi fürdőből hétfőn érkezik vissza Sinajába és közvetlenül visszatérése után végleg meg fogja alapítani Ferencz József ő felségének itt időzése alkalmából rendezendő ünnepségek programját. Időközben Sinajában is buzgón készülnek az uralkodó minél fényesebb fogadtatására. A Peles kastély helyreállítási munkálatai már befejeztek, az udvari váróterem szintén elkészült. Mindkettő a legizlésebben lesz butorozva. A diadalkapuk építéséhez legközelebb fognak. Az elektromos világítás bevezetésének munkálatai már megindultak. A kotroczeni-i magaslaton folyó munkálatokat egy katonai bizottság vezeti.

* **A zentai hős emléke**. Szeptember 11-én lesz a zentai csata 199-ik évfordulója. Az idei évfordulót fényes ünnepségekkel készülnek megülni a zentaiak, Savoyai Jenőnek, a zentai hősnek ugyanis szobrot akarnak állítani a város főterén s az idei ünnepély első száma a szoboralap javára rendezendő ünnepségek szasz sorozatának.

* **A II. magyar gazdatiszti kongresszusra** való jelentkezés határideje f. hó 18-án lejár. Tisztelettel felkéretnek tehát mindazok, kik e kongresszus iránt érdeklődnek, hogy bejelentésüket igyekezzenek a lejárat határidő előtt a rendező bizottság irodájában Budapest, IV. Lónyay-utca 7. sz. teljesíteni, mert különben a rendező-bizottság nem lesz azon helyzetben, hogy a kilátásba helyezett kedvezményeket a későbbjelentkező tagoknak is megszerzhesse.

* **A hős — Kinizsi emléke**. Mátyás király hadvezére, a magyar hősmondák népszerű alakja, Kinizsi Pál, maradandó emléket nyer a budavári koronázási templomnál. A hagyomány szerint, mikor Mátyás király idejében, az általa épített és róla elnevezett templom-torony hegyébe a szokásos kereszttrózsát föltették, Kinizsi Pál annak megerősítésére egyet ütött a tetéjébe, még pedig oly nagyot, hogy nemcsak a torony, de a hozzá épült templom is azonnal őt mélyre süllyedt a talajba. A hagyomány szerint innen van, hogy a templom tényleg a rendes talaj alatt fekszik. Kinizsinek emléksobrot állítanak most a budapesti Mátyás-templomban. A három méter magas bronzszobrot a Mátyás-torony mellett levő, ugynevezett lépcsőtorny tetéjébe állítják. Eleinte óraművel akarták egybekötni, úgy, hogy minden órátkésnél az óraszámot pengő sarkantyúival kiböközta volna. De elvitték az órát is s így éretlen terv meghiusult.

* **Az ágyai kápolna**. Az ágyai erdő csendjében emelt kis kápolnát, mint említettük, e hó 3-án szentelték fel. A kápolnát arra a helyre építették, a hol a szomorú katasztrófa történt, még pedig úgy, hogy az oltár a fölött a hely fölött emelkedik, a hol a meglőtt vadmacska volt. A kápolna fölött emléktábla van elhelyezve a következő felirattal:

FIAT VOLUNTAS TUA
SICUT IN † COELO
ET IN TERRA
MDCCCXCH. II. IX.

A kápolna bejárata mellett egy kis vadalmafácska van, a melyre különös gondtal ügyeltek az építés alkalmával. Ez a kis vadfa volt első támasza a halálra sebesült főherczegnek, ebbe a fácskába kapaszkodott meg, megsebesülése alkalmával László főherczeg. A kis vadalmafa mellett közvetlenül egy másfél méter hosszú márványlap van fektetve. Ott azon a helyen feküdt a boldogult főherczeg, míg sebet bekötözték. A márványlapra a következő sorok vannak vésvé:

SCIO QUIA RESURGET
IN RESSURRECTIONE
IN
NOVISSIMO DIE!

A kápolnát az épen maradt fák lombjai árnyékolják be, melyeket kimélni kellett az építés alkalmával. A kápolnát kőalapzatu vasrácsos kerítés veszi körül.

A mint már megirtuk a fölszentelési ünnepély 3-án folyt le. József főherczeg a szertartás befejezése után reszkető hangon mondott köszönetet a következő szavakkal:

— Uraim, köszönöm, hogy gyászomban résztvettek s azt kívánom az Uristentől, hogy se önök, se családjaik ne érezzék azt soha, a mit mi érzünk most.

* **Tűzfészek a tűzéraktanyában**. Említettük, hogy a nagyváradi Ferencz József lovasági laktanya udvarán nagy mennyiségű szalma van felhalmozva, ami veszélyezteteti a város tulajdonában levő laktanyát, mert egy véletlen keletkezhető tűz esetén a laktanya összes épületei ki vannak téve az elhamvadásnak. A városi tanács sürgősen felszólította a katonai parancsnokságot, hogy a tűzveszélyes anyagokat hordassa ki a laktanya területéről. A katonai parancsnokság már válaszolt a megkeresésre. Jelenleg munkaerő hiányában nem tudja elhordatni a nagy mennyiségű szalmát, de állandó őrszemeket alkalmaz a veszély megakadályozására s mihelyt a 15. huszárezred bevonul, elhordatja a gyulékony anyagot. Egyben tudatja, hogy jövőre a huszárezred fogja beszerezni a szükséges szalmát, de ennek elhelyezésére nincsen megfelelő helyisége. Kéri a Boné-kut melletti majort megfelelő összegért bérbe. Ez aligha lehetséges, mert a majorra a városnak is szüksége van.

* **Egy plébános borraivalója**. P. Hattler F. jézus-társasági atya közelébb az »Edelsteine für die Himmelskrone« című munkájában a következő érdekes kis történetet meséli el, amelynek a követése különösen újvkor igen ajánlatos: »Minder-szentek napján egyházi beszédet mondtam M . . . községben. Ebéden az ottani plébánosnál voltam. Egyszer csak feltűnt

nekem egy nagy csomag katolikus kalendárium, mely az íróasztalon feküdt. Az — Isten szerelmére plébános ur, mit csinál evvel a csomó kalendáriummal. — Hogy mit csinálók? — felelt a plébános — Az igen egyszerű. Már egészen beteltem s sok borralalóval, a melyet legfőleg csak megisznak. Így tehát elhatároztam, hogy a borralaló helyett egy-egy kalendáriumot juttatok. Teszem ezt pedig négy okból. Először azért, mert ezzel jól teszek, mert az ily kalendáriumok kiadásából származó tiszta jövedelem jótékony célokra fordítatik; másodsor a megajándékozott többet nyer vele, mint a pénzzel, mert ez maradandóbb; harmadszor a család is nyer általa; negyedszer magam is jobban jövök így ki, mert minden 10 példányra egy ráadást kapok. Most minden minisztráló gyerekek, jó iskolás gyerekek és cselédemnek, ha valami szivességet tesznek, egy-egy kalendáriumot ajándékoznak.

* **Hamis egyforintos.** Tegnap a kispiacon Székamári Elek né egy hamis egyforintson akart tudni. A hamisítvány ólomból volt öntve s mikor a földre ejtették, egy darab kiptant a felső részéből. Iván József rendőr a hamispénz tulajdonosnőjét felvitte a rendőrséghez, hol azt adta elő, hogy ő a hamis pénzt egy ismeretlen falusi asszonytól kapta, ki neki egy ötforintost váltott fel. A hamis forintos, mely a legutolsó hajszálalig hű utánzata az eredetinek, mint korpusz delikt, a rendőrségnél van letéve. Most aztán megindult az ismeretlen hamisító nyomozása, ki valóban bámulatos tökélyre vitte mesterségét.

* **Vállyi János utóda.** A tiszántúli ev. ref. egyházkerületi Kiss Áron szuperintendens és Tisza Kálmán gondnok elnökléte alatt szeptember 8-án rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a Vállyi János halála által megüresedett főgondnoki tisztség betöltésére határnapul november 3-át jelölték ki. A közgyűlés után értekezlet volt, melyen a főgondnokságra gróf Dégenfeld József főispán, Ritoók Zsigmond királyi táblai elnök, Horthy István, főrendiházi tag, egyházmegyei gondnokokat és György Endre egyházkerületi tanácsbírók jelöltek. Miután azonban Ritoók Zsigmond, Horthy István és György Endre kijelentették, hogy nem óhajtnak magukat szavazásra bocsátatni, a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi főgondnoki méltóságra most az egyedüli jelölt gróf Dégenfeld József.

* **Tarnóczy-gyára.** Rövid idő alatt nem csak a nyitrai basa, de annak gyára is hirhedt nevet szerzett az országban. Mikor Kossuth Ferenczet beszerezték igazgatónak, már akkor rosszul állottak a gyár ügyei, a melyen a Kossuth-név nem segített. Mikor már a gyár közel volt az elmerüléshez, Kossuth kilépett a gyár kötelekéből, hogy nevével liberális módra másutt kereskedjék. A kormány által protezsált gyár illetve vasöntöde árverése szeptember 7-én délután 2 órakor volt a külső váci-uton.

* **Bambusznádból készült orgonát** állítottak fel Sangaiban. Különbéféle nagyságu sípok vannak benne, a ludtoll nagyságtól fel több láb átmérőjéig. Az olcsó orgonahangja igen szép, kellemes s állítólag többet ér, mint az érezből készült orgonáké.

* **Rendőri hírek.** Egy elveszett karperec. Kálvária utcától Korona utcáig egy gyémántkőves karperec elveszett. A karperec nem annyira értékes, mint régi emlékek s mivel csak személyes értékkel bír, kérik a tulajdonos a talált ékszert a rendőrséghez felvinni. — **Gazdállan pegázus** A dolgozóházban, egy nem valami gondos tulajdonosra valló — paripa őrzetik. Tulajdonosa kellő igazolás mellett, ismét birtokába juthat, a reá nézve bizonyánélkülözhetetlen lónak. — **Veszedelemes lakó.** Egy külvárosi háztulajdonos jelentést tett a rendőrségnél, hogy egy lakója, nap mint nap oly éktelen lármát és veszekedést visz véghez, hogy a többi lakók nem maradnak a házban. Termédek kárt okoz neki még azzal is, hogy az üres lakásokat kivevés céljából nézegető egyének előtt a lakást lekritizálják s így még ki sem adhatja azokat. A rendőrség ez ügyben megette a kellő lépéseket. — **Szélütött napszám.** Nemes Lajos timárnál dolgozott Sertye Péter napszám, ki egyszerre összerogyott. Féloldala szélhűdést kapott, s a segítségére jö-

vők értesítették ez esetről a rendőrséget is, honnét aztán a kórházba szállították a szerencsétlen napszámot. — **Késelő favágók.** Horváth István és Csordás Sándor, tegnap összekapott a piacon. Fejük tele volt szeszszel s addig-addig vitakoztak, míg kést rántottak mindketten s össze szurkálták egymást. A látványnak természetesen óriási néző közönség akadt, míg végre sikerült nagy nehezen őket bekisérni, a rendőröknek. A késelő atyafiak most a rendőrség börtönében gondolkoznak büneikről. — **Meglopott őrmester.** A népfelkelési irodában dolgozott Pete Mihály őrmester s kabátját, az ablakra akasztotta fel. Ezalatt zsebéből, 20 frtot és 2 kitöltetlen, de már a kezesek által aláírt váltót tartalmazó tárczáját kilopták. A gyanu Novfli János, pecsét tisztító szappant áruló egyénre irányult, — ki rovott előéletű s többször volt lopásokért büntetve, továbbá hamis gyűrűkkel is kereskedett. Elfogták s még megtalálták nála hat forint egy néhány krajczárt, azonban tagadja, hogy ő a tettes s azt állítja, hogy az elkobzott pénzt, ő szappan áru-lással szerezte.

* **Rövid hírek. Vadászati jog bérbeadása.** Görbed község vadászati jogát hat évre bérbeadja. Az árlejtés szeptember 20-án lesz Görbed község-házánál. — **Telekkönyvi bíróság B-Ujfaluban.** Már említettük, hogy az igazságügyminiszter a berettyó-ujfalui járásbíróságot telekkönyvi ügyekben bírói hatás körrel ruházta fel, 1897. január 1-től. A belügyminiszter most hivatalosan tudatja ezt Biharvármegyével. — **Előkészület a megyegyűlésre.** Biharvármegye IV. szakosztálya szeptember hó 12-én délelőtt 9 órakor ülést tart. A szerdai megyegyűlés elé kerülő ügyeket készíti elő ez alkalommal a szakosztály.

„Nem zörög a malom, áll a vitorlája.”

— A Hunyadi-malom ügyéhez. —

Több mint egy negyedév mult el már azóta, mióta hosszas vajudás: 200,000 frtos részvénytöke leírás és 400,000 frt értékű nagyon is kiváltságolt elsőbbségi kötvények kibocsátása után megalakult az új Hunyadi-malom részvény-társaság. Kezdet óta figyelemmel kísértük a megalakulás nehézkes prozesszusát. Volt bátorságunk kifejezést adni aggodalmainknak is, amiért aztán bőven kijutott a megtámadtatásokból és kicsinyes mellőzésben nyilvánuló apprehenziókból: de erőt meritettünk a váradi polgárság rokonszenves magatartásából, abból a tudatból, hogy nem magán érdekért, hanem a közjóért küzdünk.

Mikor az alakuló gyűlésen láttuk a nagy érdeklődést, hallottuk az igazgatóság jelentéséből az örvendetes tényt, hogy 4000 helyett 4035 részvény van jegyezve, mikor Hoványi Géza folszólítására konstataálta Sipos Orbán elnök, hogy minden részvény után be van fizetve a törvény által előirt 10 százalék, — habár nem is láttunk kielégítve minden jogos kívánságot, félretettük aggodalmainkat s fenntartás nélkül, őszinte örömmel üdvözlöttük a megújult részvénytársaságot s óhajtottuk, hogy az tartós legyen, hogy megfeleljen a részvényesek, a gazdaközönség, a megye és város érdekeinek.

Örültünk tajta, hogy valahára megindul a munka azon a két telepen, melyeken már csaknem két év óta ritkán hallatszott a malom zugása, melyeknek terjedelmes raktárai üresen állanak. Örültünk rajta, hogy a város is, mely a munka beszüntetése miatt oly sok jövedelemtől esett el, ismét hozzájut egy régi jövedelemforráshoz. Örültünk rajta, hogy valahára ismét kapnak kenyeret azok, akiket oly váratlanul megfosztott attól Sehlesinger golyója.

Ugy látszik, korai volt az öröm. Elmult egy negyedéve, még mindig állnak a kerekék a régi László-malomnak mindkét telepén.

Befejezték az aratást, elvégezték a cséplést, a gazdák el is adták már termésüknek java részét s a Hunyadi-malom raktárai üresen állanak. Ha pedig most meg nem telnek azok a raktarak, akkor nincs reményünk hozzá, hogy a télen zakatolhassanak a két régi telep gépei, mert akkor bajosan lesz mit feldolgozniok.

Mikor az új buza megjelent a váradi piacon, nagyon alacsonyok voltak a gabona árai. Tudunk rá esetet, hogy 5 frtnál is olcsóbban kellett tudnia a gazdának a tiszta búzán. Ha akkor fognak majd hozzá a vásárláshoz, mikor feljebb emelkednek a gabona árai, akkor bajosan fog megfelelni az új vállalat a várakozásnak és reményeknek, a melyekkel megalakulása elé annyian néztek.

A gazdák pedig kezdik elkerülni a váradi piacot, a minek káros hatását a város pénztára fogja megérezni. Már is érzi. A mult hét egyik napján p. ezer szekér vitt búzát a püspöki állomás felé, honnét egyenesen a fővárosba szállították azt. A város elvesztette e nagy szállítmány után járó kövezetvámot, hidvámot és piacvámot. Ez csak egy eset.

Távol áll tőlünk a szándék: ártani egy nagy vállalat jó hírnevének. A gyanúsítás nem kenyerünk, az alaptalan pletykákra nem adunk semmit. Előttünk egyedül a gazdaközönség, a város és a polgárság érdeke az irányadó s ettől nem térít el bennünket semmiféle emberi tekintet. Mi magunk örülnénk legjobban, ha meggyőződhetnénk a közlöttek alaptalan voltáról.

Vigil.

Nagyvárad város közügyei.

Városi közgyűlés.

Három órán már jóval túl volt az idő és Nagyvárad város »szüknek bizonyult« nagyterme teljesen üres volt; az ajtónál álló két díszbe öltözött hajdu egykedvűen bámult bele a nagy ürességbe.

Későbbben érkeztek egyenkint azok a kevés számu városatyák, a kiket se hideg, se kánikula, jégeső vagy még az árvapénzek elhelyezésének kérdése sem tart távol a zöld asztaltól. A tisztikar azonban teljes számmal megjelent s ezáltal felszaporodott a jelen voltak száma — harminczra.

A tárgyalás lefolyása is egyhangu, csendes volt, egy interpelláczió kivül csak az előadók előterjesztései töltötték be azt az egy órát, a mig az utolsó tárgyra is kimondta az elnöklő polgármester a határozatot.

A főispán távollétében ugyanis Sal Ferencz polgármester vezette a tárgyalást.

Jelen voltak:

Gyöngyösy Lajos, Hlatky Endre, dr. Hoványi Gyula, Kékus Vidor, Mezei Mihály, Serdült Bálint, Stark Gyula, Schöpflin Ágoston, Andriška Károly, Kunyhósy János, Mészáros József, Milibák József, Reismann Mór, dr. Sarkadi Lajos, Gábel Jakab, dr. Moskovits József, Schwartz Antal, Ternyei Antal, Farkas Izidor, Grunvald Henrik, Sal Ferencz, Weisz, lovits Adolf, Rácz Mihály, Dús László, ifj. Rimler Károly, Sztarill János, Papp János, Bordé Ferencz, Darvassy Lajos, Busch Dávid, Ragány János, Komlóssy József, Jablonszky Emil, Szántó Lajos, Szüts István.

A gyűlés megnyitása után felolvasták a polgármester havi jelentését, a melyet a közgyűlési gyűlés alkalmából már közöltünk.

Pótlólag felemlíti a polgármester jelentésében, hogy a városi árvaház igazgató választmányába a Nagyvárad Takarékpénztár részéről Hoványi Géza, a Biharvármegyei Takarékpénztár részéről Fleischer Gyula és a Biharvármegyei Kereskedelmi-, Ipar- és Terményhitelbank részéről dr. Berkovits Ferencz küldettek ki. — Részvétellel hozza a törvényhatóság tudomására, hogy a bizottság egyik tevékeny tagja: Szeghalmy Bálint elhunyt.

Indítványozza a polgármester, hogy a szé-

pészeti és közlekedési szakbizottságba Szeghalmy Bálint helyett Gyalóky Lajost választák be.

A jelentést tudomásul vették és az indítványt elfogadták.

A gabona-elővásárlás ellen.

A polgármesteri jelentés kapcsán dr. Moskovits József interpellálta a főkapitányt a termények elővásárlása ügyében. Egyes gabona kereskedők a vámsorompókhoz járnak ki s ott megvásárolják a nagyváradi terménypiacra szánt gabonát. Ez károsítja az eladókat s hátrányára van a piacon vásároló kereskedőknek. Már vasárnap délután elfogják ezek elővásárlók az érkező eladókat, mint arról a főkapitánynak is tudomása van.

Rimler Károly főkapitánynak van tudomása az elővásárlásokról, s amennyire hatalmában van, üldözi is ezeket. Van olyan elővásárló, aki már egész vagyont fizetett büntetésképpen ily elővásárlásokért. Egy más körülményre hívja fel azonban a törvényhatóság figyelmét. A sorompókon kívül pár lépésre már Biharvármegye területe, ahova az ő hatásköre nem terjed ki. A sorompókon kívül, megyei területen üzött elővásárlások meggátolása iránt megkereste Biharvármegye alispánját, tárgyalta a központi főszolgabíróval, de a vármegyének nem érdeke(?) az elővásárlás meggátolása és különben sincs erre nézve megyei szabályrendelet. Ő (a főkapitány) rendőröket küld ki a sorompókhoz az elővásárlás meggátolására s mindent megtett eddig és meg fog tenni ezután is az eladókra, gabona kereskedőkre és a közönségre egyaránt káros üzelmek ellen.

Moskovits József dr. köszönettel tudomásul veszi a főkapitány választását.

Sal Ferencz sajnálatos dolognak tartja, hogy tényleg üzik az elővásárlást. [Fel kellene világosítani az eladó vidéki közönséget, hogy az elővásárlás az ő határozott kárukra van. Kéri a főkapitányt, hogy jövőre is teljes erővel üldözzék az elővásárlókat.

A főkapitány választását tudomásul vették.

Folyó ügyek.

A belügyminiszter leiratban tudatja, hogy a millenniumi diszközgyűlésnek a lelenczház felállítására vonatkozó határozatát jóváhagyta. Tudomásul vették.

A közigazgatási bizottság fél éves jelentését, mely a közigazgatás rendes meneténének adatait sorolja fel, szintén tudomásul vették és felterjesztik a miniszterhez.

Friedmann Rozália, Nagy Ferencz és Kádár Gyula részére a kért köztérket névszerinti szavazással átengedték.

Pekárik Endre és Rimanóczy Kálmán köztér átengedés iránti kérvényeit a jövő havi közgyűlésre tüzték ki.

A színház építése.

A tanács javaslatát már ismertettük a színház építés ügyében. Javasolja a tanács, hogy a feljárókra szavazza meg pótlólag a közgyűlés a 12,000 frt költséget. Ez összeg az árlejtésnél a perczent engedményből előreláthatólag fedezve lesz.

A közgyűlés minden vita nélkül megszavazta a kért 12,000 frtot s a színház terveit sürgősen felterjesztik a miniszterhez felülbíráls végett.

*

A városi árvaház megnyitását, a tanács javaslatához képest szeptember hó 27-ére tüzték ki s a megnyitási ünnepély részleteinek kidolgozásával és az egyébként szükséges intézkedések megtételével az igazgató választmányt bízták meg.

Az első félévéről szóló kezelési kimutatást elfogadták; özv. Jakab Vilmosné, Amigó Mór és Polacsek Zsigmond utóda boltbérletét meghosszabbították.

A Laporta malom bérletét Zettel Gyulának évi 1400 frt bérért, továbbra is kiadták.

Óváry Lajos a házában levő vízvezeték megvizsgálásáért reá rótt 15 frt megfizetése ellen felebbezett. A felebbezést elutasították.

Nyugdíjkezdés a tisztviselőknek.

A tanács előterjesztette a jogügyi bizottság véleményét Beczkay Lajos azon indítvá-

nyára nézve, hogy a millenniumi év a városi tisztviselők nyugdíj jogosultságánál háromszorosan számítottassék.

A jogügyi bizottság az indítvány elfogadását véleményezi olyképp, hogy a kedvezmény azoknak számítottassék be, akik legalább 10 évet szolgálnak a városnál s a jelen év elején már szolgálatban voltak. Ennek elfogadása esetén a pótolandó a nyugdíjszabályzat.

Dr. Sarkadi Lajos azokra is kéri a kedvezményt kiterjeszteni, akik jelenleg még nem szolgálnak 10 év óta a városnál.

Gábel Jakab indítványozza, hogy a nyugdíj kedvezményt a községi iskola tanítóira és tanítónőire is terjeszszék ki.

A többség a jogügyi bizottság véleményét dr. Sarkadi Lajos és Gábel Jakab indítványával fogadta el.

*

Beszédits János mérnöknek és Szücs Dezső th. aljegyzőnek a Bért szabadságidőt megadták.

Több tárgy nem lévén kitűzve elnöklő polgármester a közgyűlést 4 órakor berekesztette.

A mérnöki hivatal ügyforgalma.

Évről-évre mennyire szaporodik a városi hivatalok ügyforgalma, azt Nagyvárad város mérnöki hivatalának munkahalmaza is bizonyítja. A folyó évben a mérnöki hivatalnál, a mely pedig inkább műszaki, 1150 drb. volt szeptember elejéig az iktatott darabok száma. Tekintetbe véve, hogy e számok mindegyike teljesen külön ügyet képez, és pedig sok olyat, mint a tüzezlaktanya építése, a reáliskola, utcavonalak rendezése s ezek egy szám alatt fordulnak elő. Pedig egy-egy ily nagy építkezésnél mennyi iratváltás, tárgyalás fordul elő. A főmérnök hetenként egész napokon át helyszíni szemléken van elfoglalva, a másik mérnök rendőri szemlékre jár, az alkalmazott építész pedig 3 hó óta kizárólag a tüzezlaktanyánál működik. Valóban a csekély számú személyzet csak a legnagyobb erőfeszítéssel képes elvégezni az ügyeket. A vízvezeték ügye teljesen külön kezeltetik, önálló iktató és egyéb könyvekkel; ez ügyben a folyó év nyolcz hónapja alatt 1475 ügy száma van a vízvezeték kezelésének, ami óriási munkát ad az ezzel megbízott egy egyéneknek, aki ezek mellett még fogalmaz, németről magyarra fordít; közelebb is, úgy tudjuk, a színház építésére vonatkozó 100 ives feltételeket és költségvetéseket legnagyobb részét fordította.

TANÜGY.

Beiratkozások a zeneiskolában. A nagyváradi zenekedvelők egyesülete által felállított nyilvános zeneiskolába való beiratkozások határideje f. hó 14-ig meghosszabbították. A növendékek száma eddigelé felülmúlja a 30-at s kívánatos, hogy minél többen jelentkezzenek. Az igazgatóság odáig megy a gondosságban, hogy 4-5 hasonló képzettségű tanuló kedvéért külön szakosztályt rendez be.

SZÍNHÁZ.

Szohner Olga vendégföllépte a „Tücsök“-ben.

A német szentimentalizmus egyik bájos termékében lépett fel Szohner Olga k. a szerződötési célból. A próba nem sikerült, mert a nagyváradi közönség ismert izlésének nem felelt meg a k. a. tegnapi szereplése. Az első kellék, a szereptudás annyira hiányzott, hogy sok helyen zavarólag hatott s egy alkalommal a darab megakadt. A vendég ezenkívül csak elszavalta szerepét, nagyon gyorsan, s így alkalma sem volt fölfogását bemutatni. Hangja tiszta, de érzésnélküli. Hosszabb gyakorlat után kisebb szerepekben a k. a. talán arathat sikert, de tegnap nem bírták meg vállalni a nehéz feladatot. Inkább társalgási mint naiva szerepkörre vállalkozhatnék. A közönség a kísérletet sok jóakarattal fogadta eleinte, de később oly magatartást tanúsított, melyhez kommentárt nem fűzhetünk. A próba

nagy ambícióra mutatott, de hiányzott hozzá a szükséges — erő s tehetség.

Szentgyörgyi (Barbeaud) Rózsahegyi (Didier) gondos alakítást mutattak be. Klenovits (Landry) átgondoltan játszotta szerepét kifogástalanul. Bartos, Szelenyi, Leővey, Bajnóczy jók voltak, közönség kevés számmal. (sz. d.)

Igazságszolgáltatás.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék büntetőügyi osztálya ma nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek végtárgyalás alá:

Közokirat hamisítás büntetével vádolt Szala Juonné és társa bűnügye.

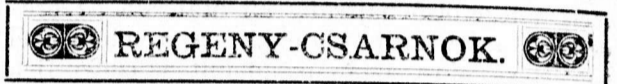
Hatóság elleni erőszak büntetével vádolt Popa Tógyerné bűnügye.

Hatóság elleni erőszak büntetével vádolt Mokány Pál bűnügye.

Magánlak megsértésével vádolt Biró János és társai bűnügye.

Lopás büntetével vádolt Szabó Juliánna bűnügye.

Az ülésen Millye Gyula elnököl. Jegyző: Linczinger Gyula.

A forgácskisasszony.

— Elbeszélés. —

Irta: VALNICSEK BÉLA.

Második fejezet.

A vadember.

Sanyi bácsi tudta a módját, hogyan kell fogadni az új gazdákat. Akkorra ünnepséget csapott, hogy a két nővér meg a kíséretük valósággal meg voltak hatva.

A kastély előtt meglepően szép diadal kapu állott, fölötte szép, aranyos betűkkel: Isten hozta. Amint beléptek a kapun, jobbra-balra virág-ágyak voltak. Az egyikken úgy voltak a virágok ültetve, hogy Mariska nevet adtak a másikon pedig Ida nevet.

A két nővér nagyon örült; ennyit nem vártak az öreg gazdatisztól.

A kastélyon lobogók lengedeztek s mikor beléptek, Sanyi bácsi néhány szóval üdvözölte őket. Gyula néma tanuja volt Béreziék örömeinek s mosolyogva hajta meg magát előttük.

— És az ön műve, ugy-e? kérdezte Ida a fiatalembert s a virágágyra mutatott.

— A mű az enyém, de a gondolat, az érdem atyámé.

— Igazán szép; nagy köszönettel tartozunk a kellemes meglepetésért.

A legboldogabb Sanyi bácsi volt s büszkélkedett, hogy örömet szerzett a hölgyeknek s örült, mert látta, hogy örülnek.

A nővérek eleinte szokatlanul érezték magukat új otthonukban; ismeretlenek voltak s nem mehettek sehová. Szerettek volna kísértálni az erdőre, meg a faluba, de nem merték felkérni, Sanyi bácsit meg nem akarták zavarni.

Az alkalom nemsokára magától kínálkozott. Gyula épen kilovagolt s alig haladt néhány perczet, az ellenkező irányban két lovaglő nő tűnt fel: Mariska és Ida. Gyula kalapot emelt a hölgyek viszonzották köszönését. A fiatal ember ki akart térni utjukból, de Ida megállította lovát s így szólott: Több, mint félórát lovagolunk e kis darabon, de nem merünk tovább menni; félünk, hogy eltévedünk.

Nem tartana velünk?

— Ahogy parancsolják.

— Kérjük.

— Nagyon szívesen. S együtt mentek. Középen Mariska, jobbról Ida, balról Gyula.

— Talán már haza akart menni? kérdé Mariska a fiatal embert.

— Nem, most jöttem csak.

— Meddig szokott lovagolni?

— Félóraig.

— Aztán haza megy a könyvei közé?

— Igen.

— De ami kedvünkért, ugy-e, tovább marad ma ki? Szeretnék látni e szép erdőt.

— Szives örömet.

A társalgás itt főnakadt. Egy ideig szótlanul haladtak, majd Ida törte meg a csendet.

— Gyakran bejár ön a faluba?

— Valahányszor betegek vannak. Olykor az ismerőseimet is felkeresem. Meglátogatom a plebánost, az erdészeket meg a gyógyszerészt.

— A plebános derék ember?

— Nagyon derék, kedves öreg úr. A hivi szeretettel csüngnek rajta s ha jól tudom, holnap akarja nagyságtoknál tiszteletét tenni. Az erdész meg gyógyszerész szintén jó emberek s én jól érzem magam körülükben. A fiatal gróf halála után ki-kirándultunk olykor az erdőbe s kellemes délutánokat szereztünk magunknak.

— A gróf életében nem teheték ezt?

— Nem vette szivesen az ilyesmit.

— Remélem, mi nem akadályozzuk önöket kedvteléseikben. Bármikor szivesen vesszük, ha felkeresik érdeinket. . . . Ida tovább akart szólni. Meg szerette volna mondani, hogy ő is szivesen csatlakoznék hozzájuk, de megdölgte magát. Nem illik fiatal nőnek férfiak társaságába keveredni.

Mariska megértette nővére hallgatását s így szólt: És kik tartanak önökkel?

A plebánosunk, az erdész nejével s két leányával s a gyógyszerész kis családjával.

— Mit szólnának, ha úgy mi is magunkkal tartanánk?

— Megtiszteltetésnek vennők nagyságtok nyájás leereszkedését.

— Ne beszéljen velünk így, Bolgár úr.

Igy csak a gróffékkal beszélhet. Mi nem vagyunk grófi családból. Az én férjem pl. egyszerű mérnök volt.

— Alkalmazkodom Nagyságtok őhajához.

— Ezt már szeretem.

Mikor arra került a sor, azon vették magukat észre, hogy az erdő szépségeire nem is reflektáltak.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

A czár a királynak.

Bécs, szept. 10. (Saját tud. távirata.) A czár Dániába érve sürgönyt intézett a császári és királyi Felségéhez, melyben tudatja, hogy szerencsésen megérkezett a czárewna szüleihez. Király urunk a Felsége viszont üdvözölte a czári párt Dániába érkezése alkalmából.

A czár Franciaországban.

Páris, szept. 10. (Saját tudósítónk távir.) Az orosz czár fogadására oly lázas s nagykiterjedésű készüléteket tesznek, hogy az minden eddigit fölül fog mulni fényben és jelentőségben. A fogadás zavartalanságának biztosítására a hivatalos intézkedéseken kívül a lakosság önként versenyez a pompa kifejtésében. Egész sereg rendőr ügyel fel már most az anarkistákra, akiket kárlehetetlenül kiutasítanak a francia terület minden pontjáról.

A hármasszövetség bomlófélben.

Berlin, szept. 10. (Saját tudósítónk távir.) Vilmos császár külön futár útján tudatta az olasz királyal az orosz czár oroszországi látogatását és biztosította, hogy Olaszország támogatására továbbra is számít.

Az olasz-montenegrói nász.

Róma, szept. 10. (Saj. tud. távirata.) Végre megérkezett az orosz czári pár szerencsekívánata is az olasz trónörökös eljegyzéséhez Heléna, montenegrói hercegnővel; aki egyébiránt jövő vasárnap egész csendben áttér a katolikus egyház kebelébe.

A keleti kérdés vajudik.

Konstantinápoly, szept. 10. (Saját tud. távir.) A hatalmak nagykövetei együttes előterjesztést tettek a portának az iránt, hogy az

Ottomán birodalom európai tartományaiban a keresztényeknek ugyanazokat az engedményeket tegye, melyeket a krétaiaknak adott, különben ott is mindenfelé nyílt fölkelés tör ki, amely esetleg a nagyhatalmak beavatkozását fogja maga után vonni. A szalonikii és a szomszéd vizeken az európai nagyhatalmak hadihajói czirkálnak. A török birodalom európai tartományaiban bizton hiszik, hogy a szultán megadja mindazokat az engedményeket, melyeket a krétaiaknak tett, de ebben a kényszer-engedékenységekben biztos előjelét látják annak, hogy már csak rövid idő kérdése, hogy a félhold Európából végképpen kiszorítottatik.

Bismarck beteg.

Hamburg, szept. 10. (Saját tud. távir.) Itt ma hire terjedt, hogy Bismarck hercegezt szélhűdés érte; elvesztette beszélő tehetségét is. Vilmos császárt a beteg állapotáról óránkint értesítik.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. május 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ³⁷ éjjel, személyvonat 11 ³² d. e., 2 ²³ d. u., 11 ⁰⁴ és 4 éjjel.	Budapest-Püspökladány felől gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 7 ²⁰ reggel, 3 ⁴³ d. u., 1 ⁴ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁸ éjjel, vegyes- vonat 1 ²² d. u., szemé- lyv. 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁸ éjjel.	Kolozsvár felől gyorsvonat 2 ³⁰ éjjel, 8 ³⁸ regg. személyvonat 10 ⁴⁴ éjjel, 11 ¹⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ³⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8 ³⁰ r., szemé- lyvonat 9 ³² d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskőh felé ve- gyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴⁵ d. u.	Vaskőh - Belényes felől vegyesvonat 11 ⁰⁸ d. e. 9 ⁰⁹ este.
Érmihályfalva felé ve- gyesvonat 6 ⁵⁰ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felől ve- gyesvonat 8 ³⁰ r., 9 ¹⁴ este,
Ősi-Kót-Gyoma felé sze- mélyvonat 7 r., vegyes- vonat 1 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ősi felől ve- gyesvonat 10 ⁰⁵ d. e., személyvonat 8 este
Püspök- és Felix-fürd- dőbe 8 ³⁰ reggel, 4 ⁴⁵ d. u., 7 ²⁰ este, 6 ⁴⁰ * reggel 2 ⁵⁵ * d. u. 9 ¹⁰ * este.	Püspök- és Felix-fürd- ból 10 ¹⁰ d. e., 6 ³⁰ este, 8 ⁵⁵ este, 8 ¹⁵ * reggel 3 ³⁷ * d. u., 10 ⁵⁴ * este.

* A csillaggal jelöltek csak vásár- és ünnepnapokon közlekednek.

KÖZGAZDASÁG.

Iparosok kongresszusa.

(Befejező közlemény következik.)

A kongresszus tárgyalásainak további folyamán a következő jelentősebb határozatok hoztak:

Iparosok nyugdíj-ügye.

Edvi Illés László, aradi kamarai titkár lelkes szavakban az ipartestületi kötelékben álló iparosok nyugdíj-ügyéről beszélt. Határozati javaslata így szól: Mondja ki a kongresszus, hogy az ipartestületi országos nyugdíjintézetet megalakítja s a bemutatott alapszabályokat elvben elfogadja s egy kilencztagú ideiglenes igazgatóságot megválaszt, melynek feladata a nyugdíjintézetnek országszerte szervezése, alakuló közgyűlés előkészítése vezetése és az alapszabályoknak jóváhagyás végett illetékes helyre felterjesztése. A nagy szakértelemmel indokolt határozati javaslat több oldalról különböző irányban felszólalást vont maga után, de végre a kongresszus egyhangulag elfogadta a határozati javaslatot.

Iparosok képvisellete a törvényhozásban.

Bobula János orsz. gyűlési képviselő határozati javaslatot nyújt be, mely az iparos érdekek képviseléről a törvényhozásban szól.

Az iparosokat okolja azért, hogy az iparosok a képviselőházban oly kevéssé vannak képviselve. — Határozati javaslatában kimondatni kéri, hogy az országos iparos gyűlés országos érdekek nyilvánítja ki a magyar iparnak a törvényhozásban való hathatósabb képviselést, mint az jelenleg van; hogy ennek folytán minden illetékes tényezővel érintkezésbe lép e cél elérésére s ebből kifolyólag megbizta a központi bizottságot az azonnali kellő lépések megtételére és egyúttal utasítja az elnökséget, hogy eljárásáról az értesítést kellő módon tegye közzé s különösen az érdekelt iparosköröket tájékoztassa. Az indítványt egyhangulag, minden felszólalás nélkül elfogadták.

Ipari szakoktatás.

Ivánkovits János, cz. püspök, kultuszminiszteriumi tanácsos az ipari szakoktatásból nagyszabású előadást tartott. Lelkesedéssel beszélt a hallgatóság általános figyelme és tapsoló helyeslése kíséretében az ipari szakoktatás szükségességéről, az iparos-tanonczokkal való bánásmódról, azok kiképzéséről, hogy azokból támadjanak a Magyarországot fentartó iparosság erős oszlopai. Határozati javaslata tárgyában így szól:

A különféle ipariskolát egymással összefüggésbe hozzák oly módon, hogy a kiválóbb képességű tanulóknak alkalmuk legyen a magasabb ipari szakképzettséget megszerezni. E célból a középiskolák és szakiskolák az ipari pályától el ne vonassanak; a tanoncziskolák tanterve vétessék revízió alá s a tanoncziskolákban az előadások nappali időben tartassanak, a tanítás teljesen díjtalan legyen.

A javaslatot elfogadták.

Az ipari szövetkezetek.

Smollényi Nándor (Szeged) rövid indoklás után a következő javaslatot terjesztette elő:

Mondja ki a kongresszus, I. hogy a kisiparosok hitelügyének rendezésére ipari szövetkezetek létesítését szükségesnek tartja. II. A szükséghez mérten első sorban hitel-, másodsorban pedig nyersanyag beszerző és elárúsító raktárszövetkezetek állítandók fel. III. A kisiparosok szövetkezetének szervezése a közvetlenül illetékes ipartestületek feladata és kötelessége. IV. A szövetkezeteknek olcsó tőkére lévén szükségük, ilyen az orsz. közgazdasági vagy más közalapból, kormányhatósági uton engedélyezendő. A kölcsön bizonyos ideig kamatmentes, később legfeljebb 4 százalékos kamatu legyen. V. Az ipari szövetkezetek szervezésére és kölcsönrel való ellátására, valamint megfelelő ellenőrzésre egy, a kormány felügyelete alatt álló központi hitelintézet szervezendő; esetleg egy ily célú már fennálló központi hitelintézet bizandó meg a munkálatokkal. VI. Az ipari szövetkezetek részére — legyenek azok bár hitel-, nyersanyag-beszerző, vagy elárúsító raktárszövetkezetek, — kormányrendeletileg biztosítandó az ipartörvényben is érintett adómentesség, föltéve hogy a szövetkezeteknek egyedül iparos tagjai vannak. VII. A fent elfogadott irányelvek alapján az ipari szövetkezetek ügyében felirat intézessék a kereskedelemügyi miniszter urhoz, melynek elkészítésével a hazai ipartestületek központi bizottsága bizandó meg a már fennálló ipari szövetkezetek meghallgatásával.

Madary Gábor, a kongresszus alelnöke az előadó javaslatához kiegészítésként a következő indítványt terjeszti elő elfogadás végett:

1. Mondja ki a kongresszus, hogy az iparszövetkezetek alapítása, illetőleg a már létező szövetkezeteknek is helyes elvek szerinti szervezése és támogatása azok üzleti kezelésének ellenőrzése, azok felügyelete és vezetésükre szerződő befolyás, érdekeik kellő képviselése ezen szövetkezeteknek a szükséges olcsó üzleti tőkével való ellátása céljából szövetkezeti alapon egy oly önálló két osztályból álló központi intézet alapítandó, mely távol minden oly elemektől, melyek a kisiparral ellentétbe jöhetnek, egyedül a kisipart támogató szövetkezetek morális és materiális érdekeinek támogatására, előmozdítására és fejlesztésére szolgál.

2. Ezen központ államsegélyvel, nemkülönben társadalmi uton, üzletrészek jegyzése

illetve teljes lefizetése által az egyes már létező szövetkezetek és ipartestületek támogatásával alapítandó olyképpen, hogy az állam által előlegezendő összegek a központnak tízévre kamatmentesen meghagyandók és ugyanennyi idő alatt visszafizetendők.

3. A hazai kisiparosok hitelügyének és segélyezésének országos rendezése érdekében ezen nagygyűlés kiküld egy bizottságot, mely érintkezésbe lépne a hazai ipartestületekkel és már működésben levő iparszövetkezetekkel, nemkülönben a hazai szövetkezési ügy terén már működő és e célra felkért férfiakkal, nevezetesen az önállóan működő hitelszövetkezetek országos értekezletének intéző bizottságával; az ekként megalakult bizottság köteles leendő záros határidő alatt egy a nagygyűlés határozataiban foglalt elveknek megfelelő, a kereskedelmi miniszteriumhoz intézendő emlékiratot megszerkeszteni és annak illetékes helyen való átnyújtásáról gondoskodni.

A nagygyűlés az előadó javaslatát Madary indítványával együtt elfogadja.

Nagyváradai hetivásár.

— Szeptember 8. —

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1896. szeptember 8-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Ó buza 6.10 Uj buza 6.00 Kétszeres buza, 5.40.—5.10. Rozs 5.20—5.10 Árpa 4.10—4.00 Zab 4.80.—4.60 Tengeri 4.20—4.10 Borsó 13.— Lenese 15.— Bab 8.00. Köleskása 12.00 Burgonya 2.50 Lángliszt 12.50 Zsemlyeliszt 12.00 Fehérkenyér liszt 11.10 Barnakenyér liszt 10.— széna fuvarral 2.60. Szalma fuvarral 1.40 Szalonna 53.00 6 kiló zsúpp-szalma 07 kr, 150 kgrm. alom-szalma 03 kr. 1 köbméter tűzifa. bikk 3.—, tölgy 2-80, eser 3-25. 100 kiló marhasus 52.—. Öntött gyertya 54.—. Lámpaolaj 50.—. Egy liter bor ó 50, uj 40. Pálinka 36 szilvapálinka 90, szesz 85. Egy métermázsa kő-só 10.70, nyers fagygyu 24.—, olvasztott fagygyu 34.—, szappan 25.—, birka gyapju — magyar gyapju 00.—. Egy hektoliter ó-bor 35.— uj bor 24.—, mész 1-10, kemény faszén 1.70, puha faszén —, kendermag 9.— köles 6.— repce 10.00, dió 21.—, mogyoró —, aszu szilva 18.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalonna 60, sertéshus 52, juh-hus 32, veres hagyma 12, fog-hagyma 30, bors 1-60, paprika 1-20 barnakenyér 9. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. Bükköny 0.00 mm. Luczernamag —. frtíg, 1 mm. Lóhere ——— 1 mm Burgondi —.

Marha ártáblázat 1896. szeptember 8-ról egy pár első rendű jármás ökör 290—330 egy pár másodrendű jármás ökör 230. 275, egy pár harmadrendű jármás ökör 120, 185. 1 pár fejős tehén 100—185. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 65—85 1 drb vágó tehén 150 kgr. 45—62, 1 drb. veres borju 10—13 1 drb. fél éves borju 17—25. 1 drb egy éves borju 28—40. két éves borju 35. 65. 1 drb. hizott sertés —, — 1 pár fél éves sertés —, —, 1 pár egy éves sertés —, —, 1 pár két éves sertés —, —, egy drb. jó igás ló 65.—90 1 pár ökrbőr 15—21. egy pár tehénbőr 12—16 borjubőr 4—5.—, 1 pár lóhbőr 8—9. 1 pár juh-bőr 0.00—0.00

Forgalmi kimutatás 1896. évi szeptemb. hó 8-ról: Tiszta buza körülbelül 1800 hltr, kétszeres buza 700 hltr, rozs 2400 hltr, árpa 400 hltr. zab 500 hltr, tengeri 100 hltr, burgonya 1000 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy — drb, félhizott — sovány —, süldő —, malacz —, hizott marha 45, jármás ökör 757, fejős tehén 380, borju 150, bivaly 2, juh és bárány 250 ló 217.

Terménytőzsde.

Budapest, szeptember 10.

B u z a tavaszra, bácskai	6.81
» tavaszra, északi	6.82
» szeptember-októberre, bácskai	7.11
» szept.-okt.-re északi	7.13
R o z s tavaszra bácskai	6.16
Rozs tavaszra, északi	6.18
T e n g e r i, június-júliusra, bácskai	3.91
» jun.-jul.-ra, északi	3.92

Repce augusztus-szeptemberre, bácskai 11.20
» aug.-szept.re, északi 11.25

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. szept. 10.

Magyar aranyjárdék 4% — — — — —	122.—
Magyar koronajárdék — — — — —	99.25
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2% — — — — —	123.—
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2% — — — — —	101.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból — — — — —	124.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% — — — — —	97.75
Italmérsi jog megváltási kötvény — — — — —	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény — — — — —	97.—
Magyar nyeresémi sorsjegy-kölesön — — — — —	154.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön — — — — —	139.—
Oszták járadék papírban — — — — —	101.75
Oszták járadék ezüstben — — — — —	101.75
Oszták járadék aranyban — — — — —	123.25
Oszták korona járadék — — — — —	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek — — — — —	145.50
Oszták magyar bankrészvény — — — — —	955.—
Magyar hitelbank részvény — — — — —	414.—
Oszták hitelintézeti részvény — — — — —	376.—
Oszták-magyar államvasuti részvény — — — — —	372.50
20 frankos arany (Napoleondor) — — — — —	9.48
Német birodalmi márka — — — — —	58.60
London vista — — — — —	119.55
Páris vista — — — — —	47.50
20 márkás arany — — — — —	11.71

NAGYVÁRADAI SZINKÖR.

Pénteken, 1896. szeptember 11-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Este 7 órakor rendes helyárrakkal:

A H U N T Ó D O K.

Szomorujáték 3 felvonásban.

Kezdeté 7, vége 10 órakor.

Holnap, szombaton 1896. szeptember hó 12-én,

Este 7 órakor rendes helyárrakkal:

Itt először.

B R I G I T T A.

Operette 3 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

ad. 9623|1896. szám.

Árverés elhalasztás.

Van szerencsém a t. cz. közönséget értesíteni, hogy a Nagyvárad város tulajdonát képező szántóföldek haszonbérbe adására vonatkozólag a folyó évi szeptember hó 14. és következő napjaira kitűzött nyilvános árverés az országos vásár miatt **folyó évi szeptember hó 21-én d. e. 9 órakor** és következő napjain fog megtartatni.

Tudatom továbbá, hogy a városi rendőr-hajduk, tűzoltók és szolgaszemélyzet részére szükséges ruházat szállítása tárgyában a folyó évi szeptember hó 28-adik napjára kitűzött árlejtésnél csakis a városi tanács által elfogadott és a városi gazdasági ügyosztálynál megtekinthető szövetruházzati mintákra tehető és fogadtatnak el ajánlatok.

Nagyváradon, 1896. szeptember hó 9.

190 1—3

Papp János,

gazdasági tanácsnok,
árverelő küldöttségi elnök.

Főtiszt. lelkész urak

figyelmébe!

Szent László-könyvnyomda

részvénytársaság

papir-, irodaszer- és nyomtatvány raktárában

folyton kaphatók a következő

egyházi nyomtatványok:

Bevételi napló 10 iv	— — —	18 kr.
Kiadási » 10 iv	— — —	18 kr.
Egybekeltek anyakönyve (diósgyöri) 10 iv	— — —	35 kr.
Kereszteltek anyakönyve (diósgyöri) 10 iv	— — —	35 kr.
Meghaltak anyakönyve (diósgyöri) 10 iv	— — —	35 kr.
A róm. kath. szent hitre megtértek jegyzéke (diósgyöri) 10 iv	— — —	35 kr.
A róm. kaff. anyaegyház kebeléből más felekezetekhez eltértek jegyzéke (diósgyöri) 10 iv	— — —	35 kr.
Házasságra egybekeltek kivonata 100 db	— — —	65 kr.
Kereszteltek kivonata 100 db	— — —	65 kr.
Meghaltak kivonata 100 db	— — —	65 kr.
Jelentés alapítványokról 10 iv	— — —	30 kr.
Gyontató-cédula 500 drb	— — —	1 frt 25 kr.
Eljegyzési értesítő 10 darab	— — —	20 kr.
Családi értesítő 10 drb	— — —	25 kr.
Evi jelentés iskolákról 5 példány	— — —	50 kr.
Születési és keresztelési jegy 50 db	— — —	25 kr.
Esketési jegy 50 darab	— — —	25 kr.
Esperes látogatási jkv 5 példány	— — —	50 kr.
Iktató könyvi 10 iv	— — —	25 kr.
Templomi leltár 10 iv	— — —	25 kr.
Catalogus liberorum 10 iv	— — —	25 kr.
Keresztelési Emlék 100 darab	— — —	60 kr.
Bérmáltak jegyzéke 10 iv	— — —	35 kr.